

Asia: VN/11019/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maanalaisen verkkoinfrastruktuurin sijaintitiedoista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Millaisia taloudellisia, toiminnallisia, yhteiskunnallisia tai muita vaikutuksia tunnistatte? Miten arvioitte uuden toiminta- ja toteutusmallin tai muut edustamallenne taholle aiheutuvat seuraukset?

Ehdotettu laki aiheuttaisi kaupungin toimintaan monenlaisia vaikutuksia, joista osa olisi myönteisiä tai vähintään neutraaleja, ja osa epätoivottavia.

Ehdotettu laki velvoittaisi ensinnäkin kaupunkia toimittamaan omistamiaan verkkoja tai verkkoaluetta koskevat tiedot Traficomin tietojärjestelmään, mikä olisi mahdollista toteuttaa. Laki velvoittaisi lisäksi luomaan rajapinnan Traficomin jär-jestelmään, jotta pelkän verkkoalueen ilmoittaminen on mahdollista, mitä kaupunki ei pidä tarpeellisena.

Lisäksi laki aiheuttaisi muutoksia kaupungin johtotietopalvelun toimintaan ja aiheuttaisi kaivutöiden tekijöille tarpeen tehdä päällekkäisiä selvityksiä ensin Traficomilta ja sen jälkeen kaupungilta, mitä ei pidetä toivottavana. Laki velvoittaisi myös kaupunkia tekemään verkkotietokyselyt omista kaivutöistään, mitä kaupunki ei pidä järkevänä. Ehdotettu laki ei kuitenkaan kaupungin käsityksen mukaan lak-kauttaisi MRA 45 §:n mukaista yhdistelmäjohtokarttaa eikä johdon omistajien velvollisuutta toimittaa sinne tarvittavat tiedot, mitä kaupunki pitää myönteisenä.

Ehdotettu laki aiheuttaisi kaupungille kustannuksia vähintään seuraavasti:

- Rajapinnan rakentaminen: kymmeniä tuhansia euroja kertaluontoisesti
- Rajapinnan ylläpito: joitain tuhansia euroja vuodessa
- Järjestelmien vaatimustenmukaisuuden ja tietoturvallisuuden arvioinnista aiheutuvat kulut ja järjestelmien mahdollinen päivitystyö
- Verkkotietojen tai verkkoalueen ilmoittamisesta aiheutuvat henkilöstökulut
- Turvallisuusselvitykset: turvallisuusselvitys (185 euroa) joillekin sadoille työntekijöille ja säännöllisesti selvitysten teko vaihtuville työntekijöille

- Verkkotietokyselyistä aiheutuvat maksut. Jos laki toteutuisi ehdotetun sisältöisenä ja kaupunki joutuisi tekemään verkkotietokyselyn kaikista kaupungin omista rakennustoista, olisi kyselyiden määrä huomattava ja tällöin myös maksujen määrä nousisi suureksi, vaikka maksun tarkkaa määrää ei esityksessä mainita.

Ehdotetun lain vaikutuksia kaupungin toimintaan on avattu tarkemmin osiossa 7.

2. Miten näette uusien toimijoille asetettujen velvoitteiden, kuten esimerkiksi rekisteröintivelvoitteiden, tiedonantovelvoitteiden, turvallisuusvelvoitteiden ja näyttötoimintavelvoitteiden, toimivuuden edustamanne tahon näkökulmasta?

Ks. jäljempänä säännöskohtaiset kommentit kohdassa 7.

3. Miten 26 §:n verkkotietojärjestelmän luokat toimivat näkökulmastanne ja ovatko esitetyt verkkotietojärjestelmien tietoturva vaatimukset riittävän kattavat?

Verkkotietojärjestelmien luokittelu A-C on sinänsä ymmärrettävä. Hallituksen esitykseen toivotaan kuitenkin täsmennettäväksi, että luokittelu ja tietoturva vaatimukset koskevat myös kun-nan MRA 45 §:n mukaista yhdistelmäjohtokartta-aineistoa ja sen käyttöön liittyviä tietojärjestelmiä, mikäli se on ehdotetussa laissa tarkoituksena.

4. Miten näette sähköisen tietopisteen rahoituksen ja toimialoilta perittävät maksut nyt ja tulevaisuudessa?

Kaupungilla ei ole tästä asiasta lausuttavaa, ks. kuitenkin verkkotietokyselystä perittäviä maksuja koskeva huomautus yllä.

5. Miten arvioitte verkkotietokyselyn määräajat sekä verkkotoimijalle asetetun määräajan ilmoittaa verkkotietokyselyssä pyydetty tiedot Liikenne- ja viestintäviraston tietopisteeseen?

Ehdotetun 8 §:n 3 momentin mukaan verkkotoimijan tulisi ilmoittaa verkkotiedot 3 päivän kuluessa Traficomien pyynnön vastaanottamisesta. Ehdotetun 13 §:n 2 momentin mukaan, jos tietoja ei ilmoitettaisi 15 päivän kuluessa, tiedon käyttäjän katsottaisiin täyttäneen selvitysvelvollisuutensa.

Vantaan kaupungilla johtoselvityksen saa yleensä hyvin nopeasti, keskimäärin yhden (1) työpäivän kuluessa. Yllä mainitut määräajat ovat siten kaupungille hyväksyttäviä tietojen toimittamisen näkökulmasta. Sen sijaan määräajat aiheuttaisivat ongelmia kaupungin omien töiden toteuttamisessa, jos kaupunki olisi esityksessä ehdotetulla tavalla tekemään verkkotietokyselyn omista töistään (ks. Tarkemmin osiossa 7)

Ehdotetun 5 §:n 3 momentin mukaan verkkotietokysely voitaisiin panna vireille aikaisintaan 40 päivää ja viimeistään 20 päivää ennen työn suunniteltua aloitusajankohtaa. Kaupunki ehdottaa enimmäismääräajan sijaan, että kaivamista varten annettaville verkkotiedoille ilmoitettaisiin voimassaoloaika, joka voisi vaihdella alueittain (ks. Tarkemmin osiossa 7).

6. Miten arvioitte verkkoinfrastruktuurin sijaintitietojen käsittelyn kokonaisturvallisuutta ja uusien turvallisuusvaatimusten riittävyttä ja kattavuutta?

Vantaan kaupunki pitää myönteisenä sitä, että ehdotetussa laissa verkkotietojen suojaaminen on keskeisessä roolissa.

Kaupunki tulkitsee ehdotettua 24 §:n 2 momenttia niin, että turvallisuusselvitysten piirissä olisivat kaikki henkilöt, joilla on pääsy kaupungin oman yhdistelmäjohtokartan tietoihin (joka sisältää 4 kohdan tarkoittamalla tavalla merkittävän määrän johtotietoja). Kuten jäljempänä kuvataan, yhdistelmäjohtokartan tietoja käytetään kaupungilla monenlaisissa työtehtävissä, joten turvallisuusselvitettävien henkilöiden piiri olisi useita satoja henkilöitä. Kaupunki ei sinänsä vastusta velvoitetta turvallisuusselvitysten tekemiseen, mutta tuo esiin, että turvallisuusselvitettävä henkilöpiiri olisi laaja.

Lisäksi kaupunki tuo esiin, että Vantaan kaupunki suojaa jo nyt yhdistelmäjohtokartan tietoja usealla eri tavalla. Kaupungin sisäisessä käytössä käyttöoikeus yhdistelmäjohtokarttaan on erikseen haettava ja työtehtäviin perustuen myönnettävä oikeus, yhdistelmäjohtokartta-aineiston luovuttaminen kokonaisuutena verkkotoimija-sopimusasiakkaalle on tilauspohjaisesti dokumentoitua ja käyttöehdoiltaan määriteltyä sekä yksittäisiin tieto- ja suunnittelutarpeisiin johtokartan tiedot luovutetaan vain rajatulta alueelta maksullisena palveluna.

Ehdotetut 26–33 § soveltuisivat kaupungin tulkinnan mukaan yhdistelmäjohtokartta-aineiston ylläpidon ja jakelun tietojärjestelmiin. Kaupungin järjestelmä kuuluisi todennäköisesti luokkaan A. Kaupungin käsityksen mukaan tietoturva-vaatimukset on laadittu pitkälti siitä näkökulmasta, että verkkotoimijoiden omat järjestelmät olisivat yhteydessä Traficom:n järjestelmään. Kaupunki pitää tietoturva-vaatimuksia sinänsä perusteltuina, mutta kehottaa harkitsemaan, onko 8 §:ssä kuvatun rajapinnan rakentaminen ehdottoman välttämätöntä niissä kunnissa, jossa on jo toimiva johtotietojärjestelmä ja verkkotietokyselyt voitaisiin ohjata suoraan ko. kuntaan.

7. Muita huomioita tai kommentteja hallituksen esityksestä?

Soveltaminen alkaisi pääosin vuoden 2029 aikana, mikä on erittäin kiireinen aikataulu ottaen huomioon kaikki ne velvoitteet, mitä pitäisi ehtiä toteuttaa tätä ennen.

Yleistä

Ehdotettu laki koskisi Vantaan kaupungin toimintaa seuraavissa yhteyksissä:

1. Kaupunki verkkotoimijana eli ulkovalaistus-, hulevesi- ja tietoliikenneverkkojen omistajana.

2. Kaupunki paikallisen kunnallisen sijaintitietopalvelun (johtotietopalvelu) tuottajana
3. Kaupunki paikallisen kunnallisen ja keskitetyn maastonäyttöpalvelun tuottajana
4. Kaupunki yhdistelmäjohtokartan (paikkatiedot) tuottajana ja jakelijana (MRA 45 §)
5. Kaupungin henkilöstö verkkotietojen käyttäjinä (arviolta 350 henkilöä).
6. Kaupunki valvoo kaivu- ja työlupien toteutusta ylläpitämänsä yhdistelmäjohtokartalle toimitetun päivitysaineiston perusteella.

Kaupungin yhdistelmäjohtokartta

Vantaan kaupungille on tärkeää, että kaupungin ylläpitämä yhdistelmäjohtokartta säilytetään ja että johtojen omistajilla on edelleen velvollisuus toimittaa sinne tiedot Vantaan kaupungin alu-eella sijaitsevista johdoista. Hallituksen esityksessä ei mainita, että maankäyttö- ja rakennus-asetuksen (895/1999, MRA) 45 §, joka mahdollistaa tämän, oltaisiin kumoamassa, ja kaupungin näkemys on, että tämä säännös tulee pitää voimassa. Tällöin niissä kunnissa, jotka ylläpitävät yhdistelmäjohtokarttaa, johtojen omistajilla olisi edelleen velvollisuus toimittaa johtotiedot kunnan palveluun Traficomien sähköisen tietopisteen lisäksi.

MRA 45 §:n mahdollistama kaupungin ylläpitämä ajantasainen yhdistelmäjohtokartta, joka sisältää kaupungin omistamien verkkojen lisäksi tiedot kaikista kaupungin alueelle sijoitetusta verkoista, on keskeinen monenlaisissa kaupungin lakisääteisissä tehtävissä. Näitä ovat esimerkiksi:

- Laajasti erilainen maankäytön suunnittelu (mm. kaavoitus, katu- ja puisto-suunnittelu). Yhdistelmäjohtokartan tietoja luovutetaan suunnittelun pohjaksi myös suunnittelutoimistoille
- Katujen ja yleisten alueiden rakentaminen. Yhdistelmäjohtokartan tiedot ovat keskeisiä mm. urakoiden valmistelun ja suunnitelmien läpikäynnin kannalta
- Kunnossapito (kuntien kunnossapitovelvoite perustuu lakiin kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta (669/1978), jäljempänä kunnossapitolaki)
- Kaupungin oma sijoituslupakäsittely. Vantaan kaupunki myöntää vuosittain yli 300 sijoituslupaa johtojen sijoittamisesta rakentamislain (751/2023) 131 §:n ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 229 §:n edellyttämällä tavalla. Ilman ajantasaista yhdistelmäjohtokarttaa kaupunki ei voi toteuttaa alueidenkäyttölain (132/1999) 84 §:n mukaista kadunpitovelvollisuuttaan, johon sisältyy myös kadun alapuolisten johtojen, laitteiden ja rakenteiden yhteensovittaminen
- Katutöitä koskevien määräysten antaminen koskien kadulla ja yleisellä alu-eella tehtävää työtä, kun määräykset ovat tarpeen työstä mahdollisesti kadulla ja yleisellä alueella sijaitseville johdoille ja laitteille sekä kadun ja yleisen alueen rakenteille aiheutuvan haitan ja vahingon vähentämiseksi (Kunnossapitolain 14 a §:n 3 momentti)
- Johtotietotietojen luovuttaminen talonrakentamiseen suunnitteluun sekä johtotietojen käyttö rakentamislupaprosessissa

Kaupungin johtotietopalvelu

Vantaan kaupungilla on tällä hetkellä keskitetty johtotietopalvelu, jonka rahoittamiseen osallis-tuvat kaikki keskeiset Vantaan alueelle sijoitettujen johtojen omistajat. Johtotietopalvelun toiminnasta ja sen rahoituksesta on kaupungin ja johtojen omistajien välillä erillinen sopimus. Johtotietopalvelu antaa maanrakennustöiden tekijöille johtoselvityksiä kaivutöitä varten. Johtoselvityksen yhteydessä ratkaistaan, tarvitaanko suunnitellulla kaivualueella johtojen maastonäyttöä ja sen edellyttämät yhteystiedot.

Kaupungin johtotietopalvelu on toiminut vuodesta 1974 alkaen, ja järjestelmä on saanut kiitosta johtojen omistajilta. Johtojen omistajien kanssa käytyjen keskustelujen perusteella kaivuvahinkojen määrä on Vantaalla alhainen, kun huomioidaan kaivutöiden suuri määrä ja tiivis kaupunkirakenne.

Kaupunki pyytää huomioimaan, että Traficom ylläpitämä sijaintitietopalvelu ei tule kattavuudeltaan vastaamaan kaupungin omaa yhdistelmäjohtokarttaa ja kaupungin muita paikkatieto-aineistoja. Myöskään Traficomin antamat tiedot kyselyiden tekijöille eivät todennäköisesti tule sisältämään kaikkia tietoja, joita kaupungin johtoselvityksissä on. Alla on esimerkkejä asioista, joista kaivutöiden tekijät saavat Vantaan kaupungilla tiedon johtoselvitysten yhteydessä:

- Kaivualueella olevat yksityisten kiinteistöjen omistajien johdot, niiltä osin kuin niitä on viety yhdistelmäjohtokartalle
- Keskeneräiset työmaat, joiden johtotietoja ei ole vielä päivitetty kartalle
- Maalämpökaivot
- Maanalaiset tilat, kuten tunnelit, väestönsuojat
- Maanalaiset rakenteet (esim. rakennusten perustukset, laatat, stabiloin-tikentät)
- Pohjavesialueet
- Lain nojalla suojellut muinaisjäännökset.
- Varoalueet, suojavyöhykkeet
- Imujäteverkko
- Liikenteenohjausjärjestelmät
- Pilaantuneet maat
- Herkät luontokohteet

Kaupungin johtoselvityksestä kaivutöiden tekijät saavat myös tarkemman tiedon näytön järjestämisen tarpeesta kuin ehdotetussa Traficomin järjestelmässä. Kaupungin johtoselvitysprosessiin sisältyy se, että johtoselvityksen yhteydessä kaupungin asiantuntija tarkastelee manuaalisesti johtotietoaineistoa ja määrittää sen perusteella, onko näytön järjestäminen tarpeellista. Kaupungilla on johdon omistajatiedon lisäksi runsaasti johtoon liittyvää metatietoa, joka ei välittyisi Traficomin järjestelmään. Traficomin järjestelmässä näyttöalue tulisi siis merkitä huomattavasti laajemmaksi kuin kaupungin järjestelmässä, mikä johtaisi ylimääräisten näyttöjen järjestämiseen ja sitä kautta lisäkustannuksiin johtojen omistajille.

Jos laki tulisi voimaan ehdotetun sisältöisenä, kaupungin tulkinnan mukaan kaivutöiden tekijöiden selvitys- ja ilmoitusvelvollisuus toimisi Vantaan alueella seuraavalla tavalla:

1. Suunnitteluaineiston hankinta Vantaan kartanmyyntipalvelusta
2. Verkkotietokysely Traficomin järjestelmään
3. Täydentävä kysely kaupungin johtotietopalveluun, josta annettaisiin tiedot niistä maanalaista rakenteista ja keskeneräisistä työmaista, jotka eivät näy Traficomin palvelussa, sekä mahdollisesti Traficomin järjestelmästä puuttuvia johtotietoja.
4. Kunnossapitolain 14 a §:n mukainen ilmoitus kaivutyöstä kaupungille. Tässä yhteydessä kaupungin tulee varmistaa, että kaivualueella sijaitsevat johtotiedot on asianmukaisesti selvitetty. Tämä tarkoittaisi käytännössä, että kaivutyön tekijän tulisi toimittaa ilmoituksen yhteydessä kaupungille selvitys Traficomilta saadusta selvityksestä, jota kaupunki vertaisi ilmoitettuun kaivualueeseen ja kaupungin omiin johtotietoihin.

Nykyisellään Vantaan kaupungilla johtoselvitys ja kaivu ilmoitus käsitellään yhdessä, ja kaupungilta saa johtoselvityksen hyvin nopeasti (usein jopa saman päivän aikana, keskimäärin yhden (1) päivän kuluessa). Ehdotettu laki hidastaisi tätä prosessia ja viivyttäisi kaivutöiden aloittamista, kun johtoselvitys täytyisi ensin tehdä Traficomilta, seuraavaksi täydentävä maanalaista rakenteita koskeva selvitys kaupungilta ja viimeiseksi kaivutyötä koskeva ilmoitus kaupungille.

Yhteensovittaminen muun lainsäädännön kanssa

Kaupunki pyytää selventämään lausuttavana olevan lakiehdotuksen suhdetta muuhun kaivutöitä koskevaan sääntelyyn, sillä kaivutyön suorittaminen edellyttää verkkotietokyselyn lisäksi myös kunnossapitolain 14 a §:n mukaista kaivu ilmoituksen tekemistä kunnalle ennen työn suorittamista. Mikäli kaivutyö tehdään maanalaisten infrastruktuurin pysyväluonteiseksi sijoittamiseksi, edellyttää se lisäksi infrastruktuurin luonteesta riippuen joko rakentamislain 131 §:n tai sähköisen viestinnän palvelulain 229 §:n mukaista sijoitussopimusta kiinteistön omistajan kanssa. Katujen ja muiden yleisten alueiden osalta kaupunki tekee kiinteistön omistajana mainitut sijoitussopimukset. Kunnossapitolain 14 a §:n 2 momentin mukaan kunta voi antaa ilmoituksen johdosta työn suorittamisesta määräyksiä, jotka ovat tarpeen työstä mahdollisesti kadulla ja yleisellä alueella sijaitseville johdoille ja laitteille sekä kadun ja yleisen alueen rakenteille aiheutuvan haitan ja vahingon vähentämiseksi. Tämä tarkoitus on osittain sama nyt lausuttavana olevan lakiehdotuksen tavoitteiden kanssa.

Mainittuun sääntelyyn liittyen kaupunki lisäksi korostaa, että kyseistä sääntelyä on suunniteltu muutettavan vireillä olevan yhdyskuntarakentamislain valmistelun yhteydessä, ja yhdyskuntarakentamislain suunniteltu voimaantulo ajoittuu samoihin aikoihin lausuttavana olevan lakiehdotuksen soveltamisajankohdan kanssa. Kaupunki katsoo olevan tärkeää, että lausuttavana olevassa lakiehdotuksessa otettaisiin kantaa yhtäältä siihen, miten ehdotettu sääntely suhteutuu voimassa olevan sääntelyn mukaisiin menettelyihin (kaivuilmoitukset ja sijoitussopimukset) ja toisaalta mahdolliseen tulevaan uuteen yhdyskuntarakentamislain sääntelyyn, jossa esimerkiksi yksityisoikeudellinen sijoitussopimusprosessi on esitetty tämänhetkisessä versiossa muutettavan lakisäätteiseksi lupaprosessiksi.

Säännöskohtaiset kommentit

1 Luku: Yleiset säännökset

1 § Lain tarkoitus ja soveltamisala

Lakiehdotuksen perusteluissa on todettu, että maanpäällisillä verkkoinfrastruktuuria koskevilla tiedoilla voi olla merkitystä näytön onnistumisen näkökulmasta, minkä vuoksi myös maanpäällistä verkkoinfrastruktuuria koskevia tietoja ehdotetaan toimitettavaksi sähköisen tietopisteen kautta siltä osin kuin tietojen voidaan katsoa palvelevan näyttötoimintaa. Lakiehdotuksen 1 §:n sanamuodosta ei kuitenkaan käy ilmi tämä, minkä vuoksi kaupunki katsoo tarpeelliseksi, että 3 momentin sanamuodossa tulisi jollain tapaa mainita, että lakia sovelletaan maanpäällisiin verkkoinfrastruktuurin osiin siltä osin kuin se on tarpeen maanalaisen verkkoinfrastruktuuria koskevan näyttötoiminnan kannalta.

2 § Määritelmät

Verkkotieto (kohta 6)

Ehdotetun määritelmän mukaan verkkotiedoilla tarkoitettaisiin verkkoinfrastruktuurin tarkkoja sijainti- ja ominaistietoja. Vantaan kaupungin alueella on kuitenkin verkkoja, joita koskevat tiedot voivat olla hyvin vanhoja (yli 50 v), ja verkon sijainti- ja ominaisuustiedot voivat olla hyvin epätarkkoja. Myös näiden tietojen pitäisi olla ehdotetun lain piirissä, joten kaupunki ehdottaa, että säännöksestä poistetaan sana ”tarkkoja”.

Verkkotoimija (kohta 8)

Säännöksen mukaan verkkotoimijana ei pidettäisi asunto-osakeyhtiötä, keskinäistä kiinteistö-osakeyhtiötä tai niihin verrattavaa yhteisöä. Kaupungin näkemyksen mukaan tämä rajausta on sinänsä perusteltu, mutta kaupunki haluaa huomauttaa, että kiinteistöjen omistajien katualueelle sijoittamia johtoja on Vantaalla katualueilla merkittävät määrät. Jos näitä tietoja ei kerätä Traficom in järjestelmiin, jäävät verkkotiedot niiden osalta puutteellisiksi. Kiinteistöjen omistajilla on MRA 45 §:n nojalla velvollisuus toimittaa kaupungille tiedot katualueille sijoittamistaan johdoista, ja pääsääntöisesti näin on myös toimittu. Tiedot näistä johdoista näkyvät siis kaupungin järjestelmissä, vaikka niitä ei kerätä Traficom in järjestelmään. Tämä korostaa alla esitettyä huomiota siitä, että verkkotietokyselyt voitaisiin ohjata suoraan kuntiin niissä kunnissa, jotka ylläpitävät yhdistelmäjohtokarttaa, koska kuntien järjestelmissä tiedot ovat kattavammat kuin Traficomilla.

5 § Verkkoinfrastruktuuria vaarantava työ ja verkkoinfrastruktuurin sijainnin selvittäminen

Kaupunki tulkitsee ehdotettua 5 §:n 1 momenttia niin, että velvollisuus verkkotietokyselyn tekemiseen olisi myös kunnilla niiden suorittaessa maanrakennustöitä kunnan alueella. Tämä kattaisi hyvin laajasti mm. kaikki kunnan kadunrakennustyöt, muut yleisten alueiden toteuttamis- ja perusparannustyöt ja kaivutyötä edellyttävät kunnossapitotyöt. Pakolliset verkkotietokyselyt aiheuttaisivat erittäin paljon ylimääräistä työtä ja kustannuksia niille kunnille, jotka ylläpitävät yhdistelmäjohtokarttaa, joka sisältäisi MRA 45 §:n nojalla samat tai kattavammat tiedot kuin sähköinen tietopiste. Tällaisille kunnille verkkotietokyselyn tekemisen tulisi olla vapaaehtoista. Kaupunki ehdottaa, että 2 momenttiin lisättäisiin seuraavan kaltainen säännös: "Edellä 1 momentissa säädetty selvitys voidaan kuitenkin jättää tekemättä silloin, kun työ suoritetaan kunnan lukuun, kyseinen kunta ylläpitää yhdistelmäjohtokarttaa MRA 45 §:n nojalla ja työ suoritetaan yhdistelmäjohtokartan kattamalla alueella".

Ehdotetussa laissa ei ole täysin tunnistettu, että kuntien on tarpeen tehdä kunnan alueella säännöllisesti kiireellisiä kunnossapitotöitä. Tällaisia töitä varten kunta saa tarvittavat johtotiedot omasta yhdistelmäjohtokartastaan, ja velvoite verkkotietokyselyn tekemiseen voi aiheuttaa niihin kohtuutonta viivettä ja hallinnollista kuormaa. Kiireellisiä kaivamista vaativia kunnossapitotöitä voivat olla esimerkiksi sortuma tai painuma kadulla, tulviminen tai veden ohjautuminen väärään paikkaan, jolloin joudutaan avaamaan oja tai kaivoa nopeasti, tai kaatumavaarallisen puun poistoon liittyvät välittömät toimet ja mahdolliset maapohjan ja rakenteiden korjaukset.

Ehdotetun 5 §:n 2 momentin mukaan verkkotietokysely voitaisiin jättää tekemättä silloin, kun työ ulottuu enintään 50 senttimetrin syvyyteen ja työ suoritetaan kiinteistön omistajan lukuun tämän omistamalla kiinteistöllä. Johtoja (esim. sähkökaapeleita, telekaapeleita, katulämmitykseen liittyviä sulatuskaapeleita, liikennevalojen induktiosilmukoita) on kuitenkin sijoitettu säännönmukaisesti myös alle 50 cm syvyyteen. Ehdotetussa muodossaan säännös vapauttaisi myös kunnat selvitysvelvollisuudesta silloin, kun ne tekevät työtä omistamallaan kiinteistöillä (eli myös kaduilla ja muilla yleisillä alueilla), vaikka yleisillä alueilla saattaa sijaita johtoja alle 50 cm syvyydessä.

Kaupunki ehdottaa, että senttimetrimäärän sijaan vapauttamisvelvollisuus perustettaisiin kiinteistön omistajan tietämykseen alueella sijaitsevista johdoista. Säännöksessä tulisi lisäksi mainita kiinteistön omistajan lisäksi kiinteistön haltija, jolloin se kattaisi myös esim. maanvuokrasopimuksen nojalla kiinteistöä hallitsevan tahon. Säännöksen voisi muotoilla esimerkiksi seuraavasti: "Edellä 1 momentissa säädetty selvitys voidaan kuitenkin jättää tekemättä silloin, kun työ suoritetaan kiinteistön omistajan tai haltijan lukuun tämän omistamalla tai hallitsemalla kiinteistöllä ja työn suorittajalla on ajantasainen tieto työalueella sijaitsevien johtojen sijainnista".

Edellä ehdotettu säännös kattaisi esityksessä tavoitellun tilanteen, jossa esimerkiksi asuinkiinteistön omistava luonnollinen henkilö tietää kiinteistöllään sijaitsevien johtojen sijainnin. Sinänsä säännös kattaisi tässä muodossaan myös valtaosan kuntien tekemistä töistä, mutta kaupungin kannalta olisi selkeintä, että kunnille säädettäisiin erillinen vapautus johtotietokyselyn tekemisestä yhdistelmäjohtokartan kattamalla alueella (ks. tämän osion ensimmäinen kappale). Syy tähän on se, että kaupungilla saattaa joskus olla tarve tehdä töitä alueella, joilla maanomistus ei ole kaupungilla. Myös yleisessä käytössä olevilla alueilla saattaa sijaita kiinteistöjä, joissa maan-omistus on esimerkiksi valtiolla. Kaupungilla on näillä alueilla erilaisia sopimusjärjestelyjä alueiden omistajan kanssa, mutta aina ei voida yksiselitteisesti todeta, että kaupunki olisi sopimuksen perusteella

alueen haltija. Tämän vuoksi vapautusta verkkotietokyselyn tekemisestä ei tulisi kuntien kohdalla sitoa maanomistukseen tai hallintaan vaan alueeseen, jonka yhdistelmäjohtokartta kattaa.

Ehdotetun 3 momentin mukaan verkkotietokysely voitaisiin panna vireille aikaisintaan 40 päivää ja viimeistään 20 päivää ennen työn suunniteltua aloitusajankohtaa. Perusteluiden mukaan enimmäismäärärajan tarkoitus on varmistua siitä, että kaivutyöt toteutettaisiin ajantasaisten verkkotietojen perusteella. Vantaan kaupungilla käytäntönä on ollut, ettei verkkotietokyselyn tekemiselle ole varsinaista enimmäismääräaikaa, vaan kaivamista varten annettavalla johtotietoselvityksellä on kahden viikon voimassaoloaika pois lukien suljetut työmaa-alueet, joilla voimassaoloaika voi olla pidempi. Vastaavanlainen käytäntö voisi olla toimiva myös ehdotetussa laissa. Suomen eri kunnissa on todennäköisesti suuria eroja sen suhteen, kuinka nopeasti johtojen sijaintitiedot muuttuvat, joten erilainen voimassaoloaika olisi epäilemättä tarpeen eri alueille. Vantaalla, jossa kaivutöitä tehdään paljon ja johtotiedot päivittyvät tiheästi, kuukauden voimassaoloaika on ehdottomasti pisin mahdollinen.

2 Luku: Verkkotoimijan tiedonantovelvollisuus

8 § Poikkeukset tiedonantovelvollisuuteen

Kriittinen infrastruktuuri (1 momentti)

Ehdotetun 1 momentin mukaan verkkotoimijalla ei olisi velvollisuutta ilmoittaa sähköiseen tietopisteeseen verkkotietoja, jotka koskevat kriittistä infrastruktuuria. Kaupungille jää esityksen perusteella epäselväksi, millä tavoin maanrakennustöiden tekijät saisivat tarvittavan tiedon kriittisestä infrastruktuurista.

Kaupunki haluaa myös tuoda esiin näkemyksensä perustavanlaatuisesta ongelmasta, joka syntyy verkkojen luokittelusta kriittisiin ja ei-kriittisiin. Kaupungin käsityksen mukaan jo se, että verkot luokitellaan tällä tavalla, luo riskin kriittisten verkkotietojen paljastumisesta. Kaupungilla verkkotietoja on vakiintuneesti suojattu niin, että tiedon kysyjä ei saa tietoa siitä, onko jokin verkkotieto kriittinen vai ei-kriittinen. Johtoja koskevat tiedot annetaan ulospäin ns. samanarvoisina eli niiden tärkeys tai tarkempi laji ei ilmene johtokartasta. Eli kartasta ilmenee esimerkiksi, että kyseessä on tietoliikennejohto, mutta ei sitä, onko kyseessä runkojohto tai kiinteistön liittymisjohto. Välttämättä edes verkon tarkka omistajatie ei ilmene kartasta, jollei se ilmene suoraan verkon tyyppistä tai näytön järjestämistä koskevista tiedoista.

Jos kaupunki jättäisi ilmoittamatta verkkotietopisteeseen kriittiseksi arvioimansa verkon osat, paljastuu samalla, millä alueella kriittisiä verkkotietoja sijaitsee eli suojaamistarkoitus vesittyy. Lisäksi kaupunki tuo esiin, että kaupungin omistamien verkkojen (mm. ulkovalaistus, tietoliikenne) osalta on erittäin vaikea luokitella, mitkä verkon osat olisivat kriittisiä tai ei-kriittisiä. Kriittisyyteen vaikuttaisi esimerkiksi se, miten laajalta alueelta tietoa annetaan: pientä verkon osaa koskeva tieto ei välttämättä ole kriittistä, mutta laajempaa aluetta koskeva osa on. Lisäksi kaupungin omistamat verkot, jotka itsessään saattaisivat olla ei-kriittisiä, on saatettu toteuttaa samoihin kaivantoihin kriittisten verkkojen kanssa, jolloin tiedon antaminen kaupungin verkoista paljastaisi myös tietoja muista kriittisistä verkoista.

Kaupunki pitää sinänsä myönteisenä mahdollisuutta jättää ilmoittamatta kriittistä infrastruktuuria koskevia tietoja, mutta tuo esiin käytännön ongelmat verkkojen luokittelussa tällä tavoin ja pyytää täsmentämään prosessia, joilla kriittistä infrastruktuuria koskevat tiedot luovutetaan

verkkotietokyselyiden tekijöille. Kaupunki pyytää myös huomioimaan, että se, että jonkin verkkotieto jatkossa ilmoitettaisiin Traficomin palveluun, ei suoraan tarkoita, etteikö se voisi silti olla kriittistä, sillä kriittistä tietoa suojataan parhaiten juuri niin, ettei sen kriittisyyttä erikseen korosteta.

Verkkotietokyselyt (2 ja 3 momentit)

Kaupunki pitää myönteisenä sitä, että ehdotetun 2 momentin mukaan verkkojen omistajille annettaisiin mahdollisuus luovuttaa verkkotietoja saapuvien verkkotietokyselyiden perusteella ja ilmoittaa sähköiseen tietopisteeseen ainoastaan verkkoalue. Kaupungin omistamien verkkojen osalta kaupunki todennäköisesti tulisi toimimaan näin.

Ehdotetuissa 2 ja 3 momenteissa oletuksena on, että jokaisen verkkotoimijan on itse vastattava omistamaansa verkkoa koskevaan kyselyyn, vaikka samat verkkotiedot olisi jo ilmoitettu kunnan yhdistelmäjohtokartalle MRA 45 §:n nojalla. Kaupunki ehdottaa, että kunnille annettaisiin mahdollisuus sopia verkkojen omistajien kanssa, että kunta toimittaisi verkkotietokyselyiden tekijöille myös muita kuin kunnan omia verkkoja koskevat tiedot verkkojen omistajien puolesta. Asian voisi muotoilla lakiin esimerkiksi niin, että ehdotetun 8 §:n 3 momenttiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan verkkotietokyselyyn ei tarvitse vastata, jos verkkotoimija on sopinut sen kunnan, jonka alueella verkot sijaitsevat, kanssa verkkotietojen toimittamisesta. Lisäksi vähintään perusteluissa toivotaan täsmennettäväksi, että kunnat voisivat edelleen sopia johtojen omistajien kanssa, että johtojen omistajat korvaavat kunnille kyselyihin vastaamisesta aiheutuneet kulut. Tämä vastaisi Vantaan kaupungin nykykäytäntöä.

Selvytyden vuoksi todetaan, että edellä ehdotettu malli, jossa kunta toimittaisi johtotiedot kysyjille johtojen omistajien puolesta, ei olisi johtojen omistajille pakollinen. Johdon omistajalla olisi edelleen velvollisuus toimittaa johtotiedot kaupungille MRA 45 §:n nojalla, mutta johdon omista- ja voisi halutessaan jättää sopimatta kunnan kanssa verkkotietokyselyihin vastaamisesta ja vastata kyselyihin itse. Kaupungin käsitys on, että Vantaan alueella johtojen omistajat kuitenkin antaisivat kyselyihin vastaamisen mielellään kaupungille tehtäväksi ja korvaisivat kaupungille siitä aiheutuneet kulut, kuten tähänkin asti on toimittu.

Lisäksi kaupungin näkemys on, että 8 §:n 2 momentin 2 kohdan mukainen velvoite rajapinnan rakentamiseen ei ole välttämätön, vaan 1 kohdan mukainen velvoite riittävästä osaamisesta ja resursseista olisi riittävä. Kaupungin näkemyksen mukaan Vantaan alueelle verkkotietokyselyt toimitisivat tehokkaimmin niin, että kyselyn kohdistuessa Vantaan kaupungin alueelle Traficom ohjaisi kysyjää olemaan suoraan yhteydessä Vantaan kaupungin johtotietopalveluun, josta kysyjälle toimitettaisiin kaivualueen johtotiedot. Verkkotietokyselyn tekeminen Traficomin palvelussa olisi tarpeen ainoastaan joissain poikkeustilanteissa, kuten Helsinki-Vantaan lentokentän alueella, joissa johtotiedot ovat kaupungin järjestelmässä puutteellisia. Tässäkin tapauksessa olisi kuitenkin parempi ohjata kysyjä olemaan suoraan yhteydessä Helsinki-Vantaan lentoasemalle.

3 Luku: Tietojen luovutus sähköisestä tietopisteestä

12 § Verkkotietokysely

Kaupunki pitää myönteisenä sitä, että ehdotetun 1 momentin mukaan verkkotietokysely voisi kohdistua vain rajatulle maantieteelliselle alueelle, ja että tietojen käyttötarkoitus pitäisi osoittaa kyselyn yhteydessä.

Ehdotetun 2 momentin mukaan "Liikenne- ja viestintävirasto luovuttaa -- sähköiseen tietopisteeseen ja verkkotietokyselyn johdosta ilmoitetut verkkotiedot verkkotietokyselyn tekijälle --". Kaupunki ehdottaa, että Liikenne- ja viestintävirastolle asetettaisiin velvollisuus luovuttaa ainoastaan verkkotietokyselyssä ilmoitettua käyttötarkoitusta varten välttämättömät tiedot. Kaupunki pitää tärkeänä, että esimerkiksi verkkojen tarkkoja omistajatietoja ei automaattisesti luovuteta kyselyiden tekijöille, vaan johtokartasta ilmenisi ainoastaan johdon tyyppi.

Lisäksi kaupunki ehdottaa, että verkkotietokyselyissä ja Traficomien niihin antamissa vastauksissa erotettaisiin selvästi 1) kaivutyötä varten annettava johtotietoaineisto ja 2) suunnittelua tai muuta tarkoitusta varten annettava karttaote, jonka perusteella ei saa tehdä kaivutyötä. Kaupungilla on käytäntönä, että kaivutyötä varten annettavissa johtoselvityksissä on huomattavasti tarkemmat tiedot kuin muihin tarkoituksiin annettavissa karttaotteissa. Vastaava käytäntö olisi tarpeellinen myös ehdotetussa laissa, jotta verkkotietokyselyiden tekijät saavat vain omaan tarpeeseensa välttämättömät tiedot.

Ehdotettu 3 momentti antaisi Traficomille oikeuden hylätä verkkotietokysely tai rajata aluetta, jolta tietoja luovutetaan. Kaupunki pitää tätä mahdollisuutta myönteisenä, mutta toivoo, että myös verkkojen omistajille annettaisiin mahdollisuus painavasta syystä olla toimittamatta tietoja tai rajata aluetta, jolta tietoja luovutetaan. Kaupungilla voi monissa tilanteissa olla sellaista verkkojen turvallisuutta koskevaa tietoa, jota Traficomilla ei ole. Kaupungilla on esimerkiksi tietoja siitä, mitkä verkkoyhteydet on toteutettu yhteiskaivuna niin, että samoissa kaivannoissa on useita erityyppisiä johtoja. Tämä voi johtaa siihen, että tiedon antaminen jostain sinänsä ei-kriittisestä johdosta johtaisi myös kriittisiksi luokiteltavien johtotietojen paljastumiseen.

14 § Velvollisuus ilmoittaa vahingoista ja virheistä

Vantaan kaupunki pitää myönteisenä sitä, että verkkoinfrastruktuurille aiheutuneesta vahingosta kerätään keskitetysti tietoa. Kaupunki pitää tärkeänä, että myös kunnilla tai ainakin alueellisena verkkotietopisteenä toimivilla olisi pää-sy sattuneista vahingoista kertyneisiin tilastotietoihin, jotta toiminnan kehittäminen olisi mahdollista.

16 § Toiminnanharjoittajan rekisteröinnin muuttaminen

Ehdotetun pykälän 5 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan Liikenne- ja viestintäviraston on ennen luvan muuttamista tai peruuttamista asetettava luvanhaltijalle kohtuullinen määräaika korjata puute, virhe, rikkomus tai laiminlyönti. Saman momentin viimeisen virkkeen mukaan tätä korjaamismahdollisuuden tarjoamista ei sovelleta ehdotetun lainkohdan 1 momentin 4 kohdan mukaisiin tilanteisiin ("luvan muuttaminen tai peruuttaminen on välttämätöntä verkkoinfrastruktuurinsuojaamiseksi taikka Suomen kansallisen turvallisuuden tai Suomen kansainvälisten velvoitteiden vuoksi"). Kaupunki tulkitsee tarkoituksena olevan, että korjaamismenettelyä ei sovellettaisi 1 momentin 4 kohdan mukaisiin tilanteisiin, mikä on tarkoituksenmukaista, koska viranomaisella tulisi olla mahdollisuus peruuttaa lupa välittömästi, mikäli kyse on 4 kohdan mukaisesta tilanteesta. Kaupunki ehdottaa tästä syystä, että sanamuotoa selkeytettäisiin ehdotetusta siten, että 1 momentin 4 kohdan mukaisissa tilanteissa luvan peruuttamisen edellytyksenä ei olisi se, että Traficomien on tullut asettaa kohtuullinen määräaika korjata puute, virhe, rikkomus tai laiminlyönti. Traficomien määräämistä rajoitustoimenpiteistä on välttämätöntä informoida myös kuntia, koska kunnat toimittavat paikkatietoaineistoja muitakin kanavia pitkin.

4 Luku: Näyttötoiminta

19 § Velvollisuus suorittaa näyttö verkkotietokyselyn perusteella

Kaupunki ehdottaa säännöksen muotoilua niin, että verkkotietokyselyn tekijällä olisi velvollisuus olla yhteydessä verkkotoimijaan ja sopia näytön järjestämisestä. Ehdotetussa muodossaan säännöksestä saa vaikutelman, että verkon omistajalla olisi velvollisuus olla yhteydessä verkkotietokyselyn tekijään näytön sopimiseksi, vaikka prosessi olisi tarkoituksenmukaista järjestää toisin päin eli kyselyn tekijä olisi yhteydessä verkon omistajaan.

22 § Näyttötoimintaa koskevat ilmoitukset Liikenne- ja viestintävirastolle

Hallituksen esityksestä jää epäselväksi, mitä tarkoitusta velvollisuus ilmoittaa näyttö suorite-tuksi palvelisi, sillä asiaa ei avata perusteluissa. Kaupungin näkemys on, että tällainen ilmoitus-velvollisuus aiheuttaisi ylimääräistä lisätyötä, eikä sillä saavutettaisi hyötyjä. Kaupunki ehdottaa, että säännös muotoiltaisiin niin, että verkkotietokyselyn tekijä voisi ilmoittaa Traficomille, jos verkkotoimija ei ole vastannut hänen yhteydenottoonsa eikä näyttöä ole saatu sovittua. Näyttöjen järjestäminen palvelee verkkojen omistajien tarpeita, joten oletuksena voi pitää, että verkkojen omistajat haluavat suorittaa pyydetyt näytöt, eivätkä todennäköisesti laiminlyö tätä velvoitettaan.

Juslin Janne
Vantaan kaupunki - Kaupunkiympäristö